

ดีปลี

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Piper chaba* Hunter
: *Piper maritimum* Opiz
: *Piper callosum* Opiz
: *Piper arnottianum* C.Dc.
: *Piper officinarum* C.Dc.
: *Piper retrofractum* Vahl
: *Piper sarmentosum* Wall
: *Piper longum* Blume

ชื่อภาษาอังกฤษ : Indian long pepper, Javanese long peper

ชื่ออื่นๆ : ดีปลีเชือก (ใต้) ประคองข้อ พยาไฟ ปานนุ บิพัววะ ปีกฮวด
(จีนแต้จิ๋ว)

วงศ์ : PIPERACEAE

ลักษณะพืช

เป็นไม้เถาเลื้อย เถาจะเป็นข้อสั้นๆ และมีรากติดอยู่ทุกข้อเอาไว้เกาะยึดกำแพง หรือพาดพันต้นไม้ใหญ่ ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับกันไปตามข้อ ลักษณะใบมนรี ปลายแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบไม่มีจัก ดอกมีลักษณะคล้ายคลึงกับดอกชะพลู แต่จะยาวกว่า แดงดอกออกตรงส่วนยอดของเถาหรือตามง่ามใบ ดอกกลมยาวประมาณ 1 นิ้ว เมื่ออ่อนเป็นสีเขียว พอแก่กลายเป็นสีส้ม

การปลูกและขยายพันธุ์

ดีปลีนิยมขยายพันธุ์โดยใช้เถาปักชำ โดยใช้วิธีตัดชำกิ่งในแปลงปลูก ปลูกหลุมละ 3-5 ต้น ผูกติดกับเสาค้ำ ควรพูนโคนและทำร่องให้น้ำไหลผ่านสะดวก เก็บเกี่ยวเมื่ออายุ 1 ปี เลือกเฉพาะผลที่แก่จัดสีส้มแก่

การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ทางยา

ใบ : แก้เส้นอัมพาและเส้นสุมนา (เส้นศูนย์กลางท้อง)

เถา : เนื่องจากมีรสเผ็ดร้อนเหมือนเม็ดพริก แพทย์ตามชนบทจึงนำมาทำเป็นยาแก้ปวดฟัน แก้ปวดท้องจุกเสียด แก้ริดสีดวงทวารหนัก แก้ลม แก้कुทราด และเจริญอาหาร

ดอก : ดอกคิปลีมีรสเผ็ดร้อนและขม นำมาปรุงเป็นยาธาตุแก้ดับพิษาร แก้ท้องร่วง ขับลมในลำไส้

ราก : แก้เส้นอัมพฤกษ์และอัมพาต ดับพิษ

การใช้ประโยชน์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- นำผลคิปลี 450 กรัม ไปอบที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส แช่ในแอลกอฮอล์ 1500 ซีซี ทิ้งค้างไว้ 1 คืน กรองเอาแต่น้ำ ฉีดพ่นกำจัดแมลงศัตรูในโรงเก็บข้าว

ตำรับยา

- ใช้ผลที่โตเต็มที่แต่ยังไม่สุกตากแห้ง มีรสเผ็ดร้อน ขม ปร่า 1 ผล ผนกับน้ำมะนาวใส่เกลือ กวาดคอกวันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น หรือจิบบ่อยๆ สำหรับรักษาอาการไอ ระคายคอกจากเสมหะ

- ใช้ผลโตเต็มที่แห้ง 10-12 ผล เดิมน้ำ 2 ถ้วยแก้ว ต้ม 10-15 นาที ดื่มน้ำวันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร สำหรับรักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แน่นจุกเสียด

- ใช้ดอกคิปลีล้างให้สะอาด ตำหยาบๆ ครั้งแก้ว ต้มกับน้ำ 4 แก้ว ต้มจนเหลือน้ำ 1 แก้ว กรองเอาแต่น้ำ กินวันละ 2 ครั้ง ขณะท้องว่าง ช่วยแก้ไข้เรื้อรัง และลดอาการม้ามโต

- ใช้ดอกคิปลี 20 กรัม ต้มกับนม 200 ซีซี และน้ำ 800 ซีซี ต้มให้เหลือ 200 ซีซี จากนั้นกรองเอากากทิ้ง เมื่อเย็นแล้วกินร่วมกับน้ำผึ้ง จะช่วยบรรเทาอาการโรคหัวใจ แก้ไอ

- ผงคิปลีและผงสมอไทยอย่างละ 5 กรัม ผสมเข้าด้วยกัน กินกับน้ำอุ่น 1 แก้ว วันละ 2 ครั้ง ช่วยลดอาการเสียงแห้ง

สารสำคัญ

ผลคิปลีแห้งประกอบด้วยแอลคาลอยด์ ชื่อ ไพเพอริน (Piperine) 6% ทำให้มีรสเผ็ดร้อน มีน้ำมันหอมระเหยประมาณ 1% สารสำคัญดังกล่าวทำให้คิปลีมีสรรพคุณเป็นยาช่วยย่อยอาหาร รักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ช่วยขับลมและขับน้ำดี ฯลฯ การใช้คิปลีมีข้อควรระวัง คือ ไม่ควรใช้ในหญิงตั้งครรภ์เนื่องจากได้มีการทดลองในสัตว์ทดลองพบว่าสามารถทำให้สัตว์ทดลองแท้งได้

การตลาด

ผลดีปัสจะใช้ในตำรับยาแพทย์แผนโบราณ เช่นยาแก้กษัยเส้น บำรุงธาตุ ยาขับน้ำคาวปลา รัดมดลูกให้เข้าอู่ บำรุงโลหิต ยาแก้ไอ ยาพอกแผล นอกจากนี้ยังเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ชีวภัณฑ์ สารสกัดธรรมชาติ ใช้ประโยชน์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช